

Oikeansuuntainen, mutta riittämätön

Wiberg, Matti (toim.): Yliopisto uusiksi! Aktiivi-
tutkijoiden näkökulmia. Hki: Gaudeamus, 1995.

Matti Wiberg on toimittanut kirjan, jossa tarkas-
tellaan yliopistojen luutumia ja ummetuksia. Kir-
jassa on neljätoista kirjoittajaa, joiden artikkelit on
jäsennetty järjestelmäajattelun logiikan mukaisesti
neljään pääluokkaan. Kirjoitukset eivät kuitenkaan
noudata järjestelmäajattelua kuten eivät mitään
muutakaan teoriaa. "Yliopisto uusiksi" on ilmaus
huolesta yliopistojen tilaa kohtaan. Se on ajankoh-
tainen ja tarpeellinen kirja.

Kirjoittajien mukaan yliopistot ovat moni-
ongelmaisia potilaita. Osa tekijöistä esittääkin toia
yliopistojen ongelmien korjaamiseksi. Kuinka
he sitten ovat onnistuneet tässä työssään?

Kirjan ongelma-analyysia on mahdollista kuva-
ta sanonnalla oikeansuuntainen, mutta riittämätön.
Kirjoittajat välttävät kyseenalaistamista sitä insti-
tutionaalista viitekehystä, jossa yliopistot toimivat.
Jouko Ylä-Liedenpohjaa lukuunottamatta kirjoit-
tajat pitävät yliopistojen toimintatapaa hyväksyttä-
vänä ja perusteiltaan terveenä. Toimintatavasta on
vain karsittava turhat oksat. Kirjoittajista eräät ha-
luavat jopa vahvistaa yliopistojen perinteistä
toimintatapaa. Tästä syystä epäilyt opetushallin-
non kyvyttömyydestä eivät sytytä.

Thomas Sowell, Hoover Instituutin tutkija, osoit-
taa kirjassaan "Inside American Education" (1993),
että yliopistojen perimmäinen ongelma on juuri se
institutionaalinen viitekehys, jossa yliopistot toi-
mivat ja josta ne pitävät kiinni. Sowellin analyysin
perusteella on mahdollista sanoa, että esimerkiksi
opiskelijoiden statuksen karsiminen ja määrärahojen
lisääminen eivät ratkaise mitään. Nämä ovat
kuitenkin niitä toimia, joita "Yliopisto uusiksi"
-teoksen kirjoittajat esittävät.

"Yliopisto uusiksi" -teoksen kirjoittajat välttä-
vät puuttumasta yliopistojen missioon. Kenen asi-
alla yliopistot ovat? Tiedon etsinnän vai vallan
valtateiden asialla? Jälkimmäinen tuntuu ensim-
mäistä osuvammalta arvaukselta. Yliopistoilla on
käyttöä, kun ne palvelevat erilaisia ammatillisia ja
kansallisia sivistysprojekteja. Ehkä juuri tässä on
eräs syy siihen, miksi tiede kysyvänä, kyseen-
alaistavana ja oppivana toimintana on menettänyt
merkitystään. Kirjoittajien mielestä tiede korjaan-
tuu korvaamalla osa hallinnosta uudella hallin-

nolla. Kirjassa tutkimus ja opetus ovat ikäänkuin
hallinnon johdannaisia eikä päinvastoin.

"Yliopisto uusiksi" -teos on ajatuksia ja keskuste-
lua herättävä kirja. Tässä tehtävässä se onnistuu
hyvin. Olisi toivottavaa, että se toimisi lähtö-
laukauksena ei vain yliopistoja, vaan koko opetus-
sektoria uudistavalle arvioinnille. Kirjalla on paik-
kansa tässä keskustelussa.

Risto Harisalo

Johtolangoista arvoituksen ratkaisemiseen

Perti Alasuutari, Laadullinen tutkimus. 2. uudis-
tettu painos. - Tampere: Vastapaino, 1994. 281
sivua.

"Metodioppaiden lukeminen ei ole aina miten-
kään riemastuttavaa puuhaa. Hyvä vertailukohta
on kieliopin sääntöjen pänttäminen", varoittaa
Perti Alasuutari teoksensa alkuriveillä. Varoitus
ei päde ainakaan teokseen Laadullinen tutkimus,
sillä se on kirjoitettu mukaansatempaavalla tyylil-
lä. Teoksen ensimmäisenä versiona pidettävä Erin-
omaista, rakas Watson: Johdatus yhteiskuntatutki-
mukseen ilmestyi v. 1989; puheenolevan teoksen
ensimmäinen painos on vuodelta 1993. Koska teos
on laajassa käytössä mm. yliopistollisena oppikir-
jana, siitä otettiin heti perään toinen uudistettu
painos. Teoksesta on suunnitteilla myös englannin-
kielinen laitos, jonka julkaisee yhteiskuntatietei-
den metodologiakirjallisuuteen erikoistunut Sage.

Koska kvalitatiivisten menetelmien suosio on
lisääntynyt merkittävästi yhteiskuntatutkimuksessa
1980-luvulta lähtien, Alasuutarin teokselle on ole-
massa selvä sosiaalinen tilaus. Teoksen luettuaan
ei ihmettele sen suosiota. Laadullinen tutkimus
tarjoaa varsin kattavan yleisesityksen kvalitatiivisen
tutkimuksen luonteesta. Teos on kirjoitettu asian-
tuntevasti; lukijan vakuuttuneisuutta tästä asiasta
lisää se, että Alasuutari hyödyntää empiirisiä toi-
tään antaessaan esimerkkejä aineiston keruusta ja
analyysistä. Teoksessa on onnistuneesti vältetty
kaksi äärimmäisyyttä: kyseessä ei ole kuiva metodi-
opas, joka kodifioi laadullisen tutkimuksen teke-
misen sääntöjä eikä myöskään löysä anekdootti-
kokoelma, jossa kuvaillaan esimerkkien valossa
kvalitatiivisen aineiston keruuseen ja analysointiin